

Victoria Pokhleбина, Postgraduate Student
at the Department of Economics and Finance
Odesa National Maritime University
Odesa, Ukraine

Olga Koretska, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Economics and Finance
Odesa National Maritime University
Odesa, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-356-9-26>

INDICATOR APPROACH TO ASSESSING THE ECONOMIC SECURITY OF COMPANIES

ІНДИКАТОРНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМПАНІЙ

Метою даного дослідження є особливості використання індикаторного підходу у процесі оцінювання стану економічної безпеки компаній.

В Україні на сучасному етапі, в умовах поглиблення кризових явищ, економічних перетворень, все більш уваги приділяється питанням захисту компаній від небезпек.

У науковій літературі яскравими прихильниками використання індикаторного підходу до оцінювання стану економічної безпеки є О.А. Ареф'єва, О.І. Барановський, О.Р. Гладченко, Л. Гнилицька, Л.П. Гомілко, К.С. Горячева, Н.С. Зарубинська, В.М. Зарубинський, Н.П. Карачина, О. Кириченко, Ю. Кім, М.І. Копитко, І. Кудря, Т.Б. Кузенко, Р.С. Папехін, О.М. Підхормний, Т.О. Тельна, Т.В. Шлемко та інші.

Рівень економічної безпеки компаній встановлюється за результатами порівняння фактичних показників їх діяльності з індикаторними [1].

Ціль даного дослідження є огляд особливостей сучасних поглядів науковців на використання індикаторного підходу в оцінюванні стану економічної безпеки компаній.

Для оцінки економічної безпеки компаній використовують низку підходів, які різняться своєю методологією та в результаті використання яких досягаються різні цілі.

Індикаторний підхід є одним із найбільш поширених у практиці, адже дає змогу визначити рівень економічної безпеки загалом та за окремими функціональними складниками. Цей спосіб на теперішній час

є актуальним, але головним його недоліком є перелік показників за якими має проводитись оцінка фінансово-економічної безпеки [2].

У сучасному економічному словнику індикатор (від лат. *indico* – вказує) визначається як орієнтуючий економічний показник, вимірник, що дозволяє певною мірою передбачити, в якому напрямку слід очікувати розвиток економічних процесів [1].

Оцінювання поточного рівня забезпечення економічної безпеки компанії здійснюється за такими напрямками: аналіз фінансової звітності компанії (дослідження ліквідності, рентабельності, структури прибутку та витрат тощо); аналіз конкурентоспроможності компанії; аналіз кваліфікації та потенціалу персоналу, системи управління компанією; аналіз теперішньої та прогнозованої вартості капіталу компанії; аналіз поставок і клієнтури; аналіз кредитної політики суб'єкта господарювання; аналіз динаміки цінних паперів і тощо.

Індикаторний аналіз дозволяє виявити тенденції зміни показників економічної безпеки, на базі яких аналітики можуть приймати рішення про необхідність вжиття заходів з відновлення та забезпечення економічної стабільності функціонування компанії.

Індикатори економічної безпеки мають наступні властивості: у кількісній формі відображають загрози економічній безпеці; мають високу чутливість і мінливість і тому володіють високою сигнальною здатністю попереджати суб'єкти господарювання про можливі небезпеки у зв'язку зі зміною ринкового середовища, державного регулювання, економічної політики, що проводиться державою; індикатори економічної безпеки характеризують діяльність аналізованого суб'єкта не відокремлено, окремо один від одного, а лише в комплексі тобто взаємодіють між собою, взаємодоповнюючи один одного.

Виявлено, що саме для побудови системи економічної безпеки взаємодія індикаторів економічної безпеки є найбільш важливою. Взаємодія індикаторів існує завжди, але тільки за певних умов зміни зовнішніх факторів ринкового середовища і внутрішніх факторів об'єкта що оцінюється, які характеризують наростання небезпеки вона виходить за встановлені граничні параметри, межі, набуває екстремальний характер і свідчить про порушення, відхилення і небезпеку у виробничій та фінансовій сферах діяльності суб'єктів господарської діяльності [3].

Таким чином, тільки аналіз інформації про чисельні параметри такої взаємодії дає можливість визначити економічні наслідки прийнятих економічних рішень, оцінити значимість тих чи інших загроз для економічної безпеки функціонування компанії.

Дискурсивним є питання щодо методичної бази визначення індикаторів, які враховують особливості діяльності компаній, динаміку зміни зовнішнього оточення, складу показників-індикаторів, визначення для них порогових значень. У результаті, при недостатньо точному встановленні кількісних значень індикаторів, невірно може бути витлумачений і рівень економічної безпеки, що в свою чергу може призвести до неадекватних управлінських рішень у сфері забезпечення економічної безпеки.

В одній із праць Козака Л.С [4] серед індикаторів економічної безпеки виділено: індекси обсягів продукції, динаміку прибутку, розмір заборгованості, частку на ринку послуг, показники рентабельності, розміри капіталовкладень та довгострокових кредитів.

Вчений О. Барановський [5] виділяє такі індикатори фінансової безпеки у складі економічної безпеки компаній, як розмір статутного капіталу, величина активів, обсяг продажу, оборотність активів, розмір інвестицій, розмір питомого оборотного капіталу, частка запозиченого капіталу, показники ліквідності, рентабельності, прибутковості та ризику, рівень інновацій, рівень оподаткування, період погашення дебіторської заборгованості тощо.

Більшість дослідників вважає, що оцінювання економічної безпеки підприємства не повинно зводитися лише до аналізу економічного стану компаній. Необхідно враховувати специфіку системи безпеки компаній, для оцінювання її рівня необхідно використовувати особливі прийоми визначення стану економічної безпеки та її загроз.

Застосування індикаторного підходу у практиці оцінювання економічної безпеки компаній має як переваги, так і недоліки.

Переваги: враховує весь спектр виробничої, фінансової і інвестиційної діяльності компаній; набір індикаторів можливо змінювати залежно від форми власності; найпростіший у застосуванні, так як не вимагає спеціальних навичок; сприяє швидкому моніторингу негативних тенденцій у діяльності компаній; дозволяє виявити не лише загрози, а й домінанти економічної безпеки.

Недоліки: громіздкий у розрахунках, оскільки потребує визначення великої сукупності показників; відображає стан економічної безпеки у минулому періоді; нормативні значення показників не завжди враховують зміни на ринку послуг; не враховують особливості галузі та організаційно-правову форму господарювання; не дозволяє виокремити зовнішні чинники розвитку компаній.

Отже, коли є можливість кількісно оцінити розмір фінансових втрат внаслідок загроз (внутрішніх та зовнішніх), а також витрат на реалізацію заходів по попередженню безпеки, доцільно використовувати інтегральний показник.

Таким чином, оцінка економічної безпеки функціонування компаній на базі спеціальних інтегральних показників та їх порогових значень дає керівному складу оціночний апарат для визначення надійності, стабільності та стійкості діяльності компаній по окремим складовим. Загальний стан економічної безпеки дає можливість на базі одного інтегрального (узагальнюючого) показника мати індикатор (сигнал) щодо необхідності втручання чи не втручання до поліпшення економічного стану компанії.

Список використаних джерел:

1. Стащук О.В. Індикаторний підхід в оцінюванні стану фінансової безпеки акціонерних товариств. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*, 2018. № 9(37). С. 168–173.
2. Іващенко Г.А., Ярошенко О.Ф. Ідентифікація дефініції «економічна безпека підприємства». *Бізнес-Інформ*. 2011. № 9. С. 129 – 131.
3. Фінансові аспекти діагностики економічної безпеки підприємств портової сфери: монографія / Ширяєва Л.В., Чиж Л.П., Хотєєва Н.В. та ін. Одеса: ІНТЕРПРІНТ, 2015. С. 71–82, 91–108.
4. Козак Л.С. Теоретичне обґрунтування та оцінка рівня економічної безпеки підприємства в системі антикризового управління. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. Т. С. 68–72.
5. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.